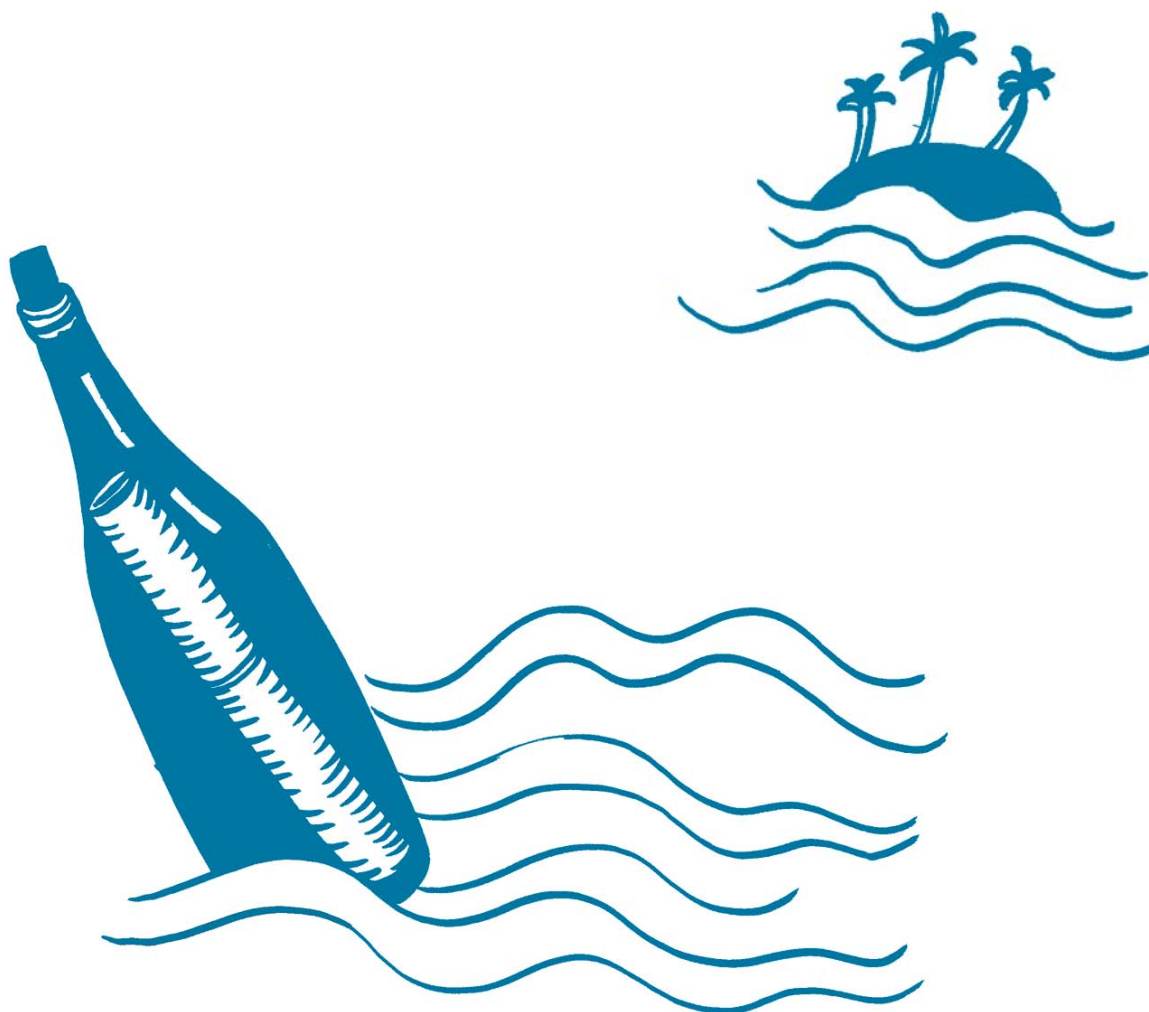
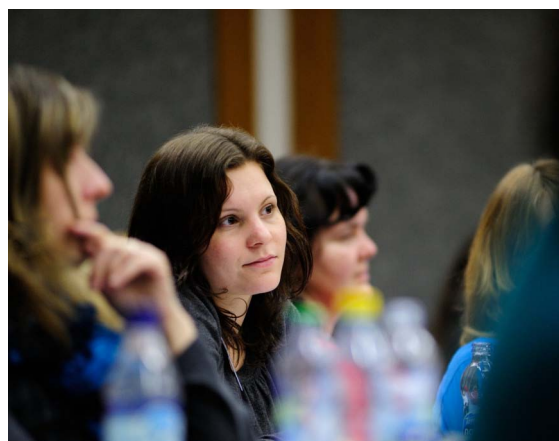

Dopis v Lahvi

Třetí dopis v lahvi
Pravidelná metodická podpora projektu
Školní čtenářské kluby – brána ke vzdělávání

Čtenářské kluby

Tak takto jsme začínali.

Co se nám v klubové práci osvědčilo?

Dodržování schématu schůzky – prostor pro sdílení domácí četby, čtenářská lekce, dílna čtení, výběr nové knihy.

Méně je více – mnoho činností najednou děti spíš rozptyluje, než by pomáhalo

Hra je prostředkem k odreagování – nejrůznější hry a hříčky mají v klubech své nezastupitelné místo, nicméně by neměly tvořit jedinou část klubové práce.

Zacílení schůzky na konkrétní cíl – a snad i následná reflexe pomáhají, aby naše setkání byla radostnější a smysluplnější.

Těšíme se na další zkušenosti

Dílna čtení

Co to vlastně je dílna čtení?

Začněme tím, co dílna čtení není. Dílna čtení není jakákoliv čtenářská lekce, není to čtení námi přinesených textů, není to samostatné čtení společného textu.

Základ dílny čtení 1: je možnost číst si, co chci – tj. vybrat si jakoukoliv knihu, která se mi líbí. A mohu ji číst i tehdy, když se nelíbí mému spolužákovi či vedoucímu klubu. A pokud po skončení dílny čtení zjistím, že mě kniha nezaujala, v četbě už nepokračuji.

Základ dílny čtení 2: prostor pro samostatné tiché čtení mám přímo ve škole, tj. v klubu.

Základ dílny čtení 3: chceme-li dát dětem najevo, že čtení je důležité, čtème spolu s nimi – knihu, kterou jsme si přinesli a která nás baví. Dobu dílny čtení můžeme také využít k tomu, že si s jednotlivými dětmi o jejich četbě osobně povídáme. Např. s jedním, dvěma dětmi...Své poznatky z rozhovoru si můžeme zapsat.

Při dílně čtení si děti čtou nebo prohlížejí knížky dle svého výběru, čte si každý sám a každý něco jiného. Po skončení samostatného čtení necháme děti říct, co četly, kdo to napsal a např. kolik bodů z deseti knize dávají. Pokud dají méně jak 7, je na místě se zeptat, zda chtějí pokračovat v četbě i nadále.... Hodnocení čteného může probíhat nejrůznějšími způsoby, výše uvedený je ale velmi rychlý a funkční. Využijme dílnu čtení i jako příležitost představit si čtené knihy. A třeba časem naše děti budou chodit do klubů s rozečtenou knihou z domova a v klubu v četbě plynule pokračovat.

Učíme se navzájem

Naše téma: Dílna čtení

V Liberci si společně s dětmi čtou i vedoucí klubu.

V Hlavečnicku s dílnou čtení začínají tak, že na začátku klubu dětem dají prostor, aby se v knihách „prohrabaly“, obvykle si zde už

vyberou něco k svému dalšímu čtení.

V Kolíně jsou děti na dílnu čtení zvyklé, znají ji i z běžných vyučovacích hodin.

Rokycanský čtenářský klub se otevírá dětem i každé ráno před vyučováním!

? Co dělat, když si děti chtějí v průběhu dílny knihu?: Pokud se to neopakuje několikrát za sebou, dítěti výměnu umožněte. Pomozte mu s výběrem další knihy.

? Co dělat, když knihy v knihovničce už děti nepřitahují?: V některých klubech mají tu výhodu, že nabídku knih mohou rozšiřovat knížkami z místní knihovny. Pokud tu možnost nemáte, zkuste se poptat po známých, zda nějaké dětské knihy nevyřazují. A my? – my stále sháníme a zdá se, díky, spolupráci s nakladatelstvími, že se nám nějaké knihy získat podaří.

? Je nutné, aby dítě při dílně čtení knihu četlo?: Ne, může si ji jen prohlížet, listovat jí...

*A takto pokračujeme (více fotografií na webu projektu a na facebooku)
Klub ve Staňkově a v Kolíně*

Jak si děti vybírají knížky?

Alžběta Ingrová, manažerka klubů Kouřimi a v Sázavě

Barevné obrázky, filmoví hrdinové, záhady

Na první schůzce čtenářského klubu měly děti možnost seznámit se s celou nabídkou klubové knihovničky. Novotou vonící knížky byly rozloženy na velkém stole a hýřily barvami svých obálek. Výtvarné ztvárnění obálky je jistě dětem prvním impulsem, proč vzít novou knihu do ruky a začít listovat. Ještě lépe, směje-li se z obálky nějaký večerníčkový nebo filmový hrdina, třeba Kuky nebo Tintin.

Děti se z počátku orientovaly podle množství a barevnosti obrázků a výběr byl spíše náhodný. V prvních výpůjčkách tak převládaly barevné komiksy a leporela. Velký zájem byl také o detektivky z řady Klub Tygrů a Detektiv Klubko. Kluky i holky přitahují napínavé a strašidelné příběhy, velkým lákadlem jsou přiložené lupy a jiná šifrovací zařízení, s jejichž pomocí má čtenář průběžně pomáhat řešit různé záhady.

Pomoc s výběrem knihy

Postupně jsme se seznamovaly s dětmi, jejich zájmy a úrovní čtenářských dovedností, abychom byly schopny jim při výběru knížek pro domácí čtení dobře poradit. V klubové knihovně si vyberou začínající i pokročilejší čtenáři. Většina dětí si ráda nechá poradit, některé radu samy žádají. Při doporučování knížek bereme v úvahu jednak složitost a délku příběhu, téma a velikost písma, jednak se snažíme postupovat tak, aby byl výběr v souladu se čtenářovou vyspělostí a jeho zájmy. Někdy je nutné volbu šetrně usměrnit, to když si dítě vybere knihu, která je zjevně nad jeho čtenářské možnosti. Ale nastávají i opačné situace – celkem zdatný čtenář si chce vypůjčit obrázkové leporelo...

Modelový rozhovor o knize

Klubovou schůzku vždy zahajujeme představováním přečtených nebo rozečtených knížek. Sedíme v kruhu, každý drží svou knihu a má za úkol stručně ji ostatním představit, zdůvodnit její výběr, bodově ohodnotit (škála 1-10) a zkusit ji doporučit kamarádům. Posluchači pak mají prostor pro kladení otázek. Čtenář se

samozřejmě může rozhodnout, že knihu vrátí nedočtenou. V tom případě chceme, aby vysvětlil důvody, které ho k takovému rozhodnutí vedly.

Ukázalo se, že schopnost stručně představit a zhodnotit knihu, a zejména pokládat otázky, není vůbec samozřejmá. Povídání o přečtených knížkách vázlo, a tak jsme se rozhodly poskytnout dětem přirozený návod „jak na to“. Přistoupily jsme k modelování rozhovorů o naší domácí četbě. Princip je jednoduchý - jedna z nás si vždy vybere nějakou knihu z klubové knihovničky, volíme zpravidla takové knížky, které nejsou zrovna na vrcholu dětské čtenářské hitparády. Je důležité vybrat si tak, aby nás četba pokud možno bavila a následné zdůvodnění našeho výběru dětem bylo dostatečně autentické. Kolegyně Hana například tíhne k strašidelným až hororovým příběhům nebo knížkám o zvířatech, mě zajímají knihy Roalda Dahla a příběhy průšvihárek či průšvihářů ze školních lavic. Klubové setkání tedy zahajujeme ukázkovým rozhovorem o přečtené knize. Vždy vysvětlíme, proč jsme si vybraly právě tuto knihu, jedna z nás se ptá, druhá odpovídá, přičemž se snaží stručně představit autora, hlavní hrdiny, prostředí příběhu, vystihnout zápletku a naznačit rozuzlení. Knihu slovně zhodnotíme nebo obodujeme a svůj postoj zdůvodníme. Děti pak mají dostatek prostoru, aby se zeptaly na cokoli, co je zaujalo.

Ukázka modelového rozhovoru o knize Roalda Dahla Matylda
(osoby a obsazení: H – pracovnice klubu Hana, A – pracovnice klubu Alžběta, děti – členové klubu Kouřim)

H: Alžběto, jak se jmenuje knížka, kterou nám chceš dnes představit?

A: Matylda.

H: A kdo je autorem, kdo Matyldu napsal?

A: Napsal ji pan Roald Dahl.

H: Hm, Roald Dahl, to asi není Čech.

A: Ne, není, Roald Dahl je původem Nor, ale vyrůstal ve Velké Británii, kde také prožil většinu svého života. Jméno Roald mu rodiče dali po slavném norském polárníkovi Roaldu Amundsenovi,

možná jste o něm už slyšeli. Své knížky pro děti i dospělé psal pan Dahl anglicky.

H: A proč sis vlastně Matyldu vybrala?

A: Už dlouho jsem si chtěla přečíst něco od Roalda Dahla, protože jsem slyšela, že zajímavě píše a zatím jsem se k jeho knížkám bohužel nedostala. Když jsem byla malá, jeho knihy nebyly u nás vůbec dostupné, tak jsem se s ním chtěla konečně seznámit. Když jsem Matyldou listovala, zaujaly mě ilustrace, těch je v knížce hodně a jsou opravdu výstižné. Hned jsem chtěla vědět, kdo je Matylda a co prožívá. (v této fázi necháme kolovat dva výtisky Matyldy, děti si prohlízejí ilustrace.

H: Kdo je vlastně Matylda a kde žije?

A: Matylda je malá holčička, bydlí s rodiči v domku v malém městě v Anglii.

H: Matylda je tedy holčička. Jak je asi na začátku příběhu stará? A roste spolu s příběhem?

A: Na začátku jsou Matyldě čtyři roky a právě se úplně sama naučila číst. Uměla i perfektně počítat, skládat básně, byla hrozně chytrá, ale představte si, její rodiče si toho vůbec nevšimli.

Děti: Jak to???

A: Její rodiče byli totiž dost zlí lidé, zajímalo je jen vlastní pohodlí, majetek a peníze. Svoji dcery si vůbec nevšímali, skoro s ní nemluvili a nikdy ji nevyslechli.

Příběh pak pokračuje v době, kdy Matylda nastoupila do první třídy základní školy. Ředitelkou školy byla strašně zlá slečna Kruťáková (zde děti zvedají knihu a ukazují ostatním vyobrazení slečny Kruťákové, kterou mezitím identifikovaly), ale Matyldinou třídní učitelkou byla naštěstí moc hodná slečna Dobrotová. Všechny děti i všichni učitelé se slečny Kruťákové báli, protože je opravdu krutě a nespravedlivě trestala. Když si knížku přečtete, dozvíte se, jak si děti nakonec s Kruťákovou poradily a jak to dopadlo s Matyldou a jejími rodiči a taky se slečnou Dobrotovou. Prozradím vám jenom, že Matyldin příběh končí šťastně.

Děti: A jak to, že slečna Kruťáková mohla být takhle zlá ve škole? Proč ji z té školy nevyhodili? Proč si na ni nikdo nestěžoval, třeba

rodiče těch žáků nebo učitelé?

A: Máte pravdu, je to divné. Ale děti si opravdu stěžovaly rodičům, jenže ti jim nevěřili, mysleli, že si prostě vymýšlejí, protože chování slečny Kruťákové bylo těžko uvěřitelné. A stejně dopadli i učitelé.

Děti: Měla Matyllda sourozence?

A: Měla staršího bratra, ten byl ale stejně hloupý jako rodiče.

Děti: Jak se mohla sama naučit číst?

A: Nejdřív si dlouho prohlížela noviny, pak jedinou knihu, kterou její rodiče měli, což byla kuchařka. A postupně pochopila význam písmenek. Byla totiž výjimečně nadaná. Přečetla pak celou tamější místní knihovnu.

H: Alžběto, mám pocit, že se ti tahle knížka opravdu líbila. Je to tak?

A: Ano, líbila se mi moc. Příběh byl místy tak napínavý, že jsem nemohla přestat číst. Taky je to velmi originální příběh, to znamená jedinečný, neobvyklý. Matyllda a slečna Dobrotová mi byly velmi sympatické.

H: Myslíš, že je to knížka vhodná spíš pro holky?

A: Nenechte se zmást růžovou barvou obálky ani tím, že titulní hrdinkou je holčička. Myslím, že knížka se bude líbit holkám i klukům. Doporučila bych ji spíš zdatnějším čtenářům, protože přeci jen není tenká a písmenka jsou malá.

H: Chtěl by si někdo z vás Matylldu přečíst?

(Hlásí se 4 děti, jedna dívka si na konci schůzky knihu skutečně půjčuje.)

Na tento rozhovor Hana vzápětí naváže otázkami směřujícími postupně k jednotlivým malým čtenářům a jejich knížkám. Rozhovory plynou o poznání snáze, než obvykle, děti se naším návodem zjevně inspirovaly a nemají už takové potíže s verbalizací svých myšlenek.

Cílem modelového rozhovoru je naučit děti stručně a jasně představit přečtenou knihu, smysluplně se vyjadřovat a dokázat formulovat i složitější otázky, dát svému vyprávění strukturu.

Tyto rozhovory nemají primárně sloužit jako motivace k půjčení konkrétní knihy, ale pokud si dítě zvolí pro domácí četbu právě námi představovanou knihu, což se zhusta stává, považujeme to za úspěch. Příklady knih z klubové knihovničky, které jsme zatím přečetly a představily dětem: Matylda, Jakub a obří broskev, Danny, mistr světa, Prevítovi, To jsem prostě já, Clarice Beanová, Vandiny tajné zápisky, O rackovi a kočce, která ho naučila létat, Pes hledá člověka, Tygří trápení, Usnula jsem, Sedm strašidelných příběhů. Úvodní část modelového rozhovoru, přinášející argumenty, které nás vedly k půjčení a přečtení konkrétní knihy, může dětem pomoci v procesu rozhodování a usnadnit volbu nové knihy. Zjišťují, že se při výběru knížky mohou řídit i jinými hledisky, než je barevnost obálky či množství obrázků. Modelovým rozhovorem rovněž doufáme přenést na děti svůj autentický čtenářský zápal.

Doporučení ostatních čtenářů

Vyprávění malých čtenářů o domácí četbě jsou stále zdařilejší a mohou už plnit svou další důležitou úlohu – být inspirací ostatním. Orientace v klubové knihovničce se díky novým informacím získaným od kamarádů postupně zpřesňuje a na řadu se dostávají zpočátku poněkud přehlížené tituly z edice první a druhé čtení, mezi výpůjčkami se objevuje i poezie, pohádky a pověsti. Často se stává, že si někdo ještě v průběhu úvodního kroužku zamluví knihu, kterou jiný čtenář právě představil. Taková situace je pro každého čtenáře velkým oceněním.

Lekce pro inspiraci

+ reflexe vedoucí klubu jako přídavek

Papoušek, který byl sprostý jako mořský vlk

Halina Brošová, vedoucí klubu v Sázavě

Cíle:

Zprostředkovat dětem zážitek z četby

Vést děti k aktivnímu přístupu v čtenářských činnostech

Rozvíjet slovní zásobu novými výrazy, rozvíjet vyjadřování

vlastních myšlenek a postojů.

Umožnit dětem zamyslet se a zaujmout postoj k chování postav
Vést děti k dovednosti srovnávat s vlastními zkušenostmi –
aplikovat literární příběh na zážitky z vlastního života

Aktivity před četbou:

Četba: z knihy „Dětský zvěřinec“ příběh „Papoušek, který byl sprostý jako starý mořský vlk“

1. Připomenutí knihy „Dětský zvěřinec“ a minulého příběhu, krátká rekapitulace. Připomenutí hlavních postav a poučení
2. Představení nového příběhu z této knihy „Papoušek, který byl sprostý jako starý mořský vlk“

Děti předvídají z názvu, o kom asi příběh bude - o papouškovi? - o dítěti, které se v papouška proměnilo? Proč se proměnilo zrovna v papouška?

Proč se asi proměnilo? – bylo sprosté, mluvilo vulgárně, špatně se chovalo, bylo upovídané?

Upozorníme děti, že se v textu objeví jedno možná neznámé přirovnání: Co to znamená, když se říká – jako starý mořský vlk? – Komu se říká „starý mořský vlk“? (námořník – muž, který celé měsíce pluje po moři, je ošlehaný větrem, mořem, bouřemi, na slušné vychování moc nehledí, námořníci jsou často hrubí, žijí dlouho jen s muži, není, kdo by je učil, jak se slušně chovat - někdy se z nich stanou i piráti – mořští loupežníci a zloději – přepadávají a loupí na jiných lodích)

3. Motivace ilustrací - dětem ukážeme před četbou ilustraci Šárky Zikové - parta kluků, kteří pokřikují na ředitele – děti si ilustraci prohlédnou a odhadují, co se na obrázku odehrává, kdo je tam vyobrazen, odhadují postavy z příběhu.

Aktivity při četbě

4. Vlastní četba – částečné předčítání, které přerušujeme, když narazíme na výraz, který je nutno osvětlit, ptáme se na výrazy dětí. (piráti, spílali mi, čapnem, vezmeme roha, v ráži, exotické ptactvo, s dětmi je kříž, terapie, vjet si do vlasů, vykřákat za vlasy), četbu

také přerušujeme v okamžicích, kdy děti vyzýváme k předvídání děje. Četbu provázíme ilustracemi. Děti s četbou pomáhají – mají nakopírované úryvky textu a v četbě se střídají se s námi.

Aktivity po četbě

5. Rekapitulace – poučení: Zeptáme se dětí, jaké ony samy mají z četby poučení – špatné chování má následky – Láďa musel z domu pryč – do léčebny pro nemocné – dětského zvěřince – až se napravil, mohl zpět, své chování změnil, omluvil se, zjistil, že má talent na jazyky a začal se učit, nosil domů jen samé jedničky, zbavil se vlivu špatných přátel, se kterými by to s ním „šlo z kopce“, rodiče z něj měli zase radost.

Otázky po četbě

Proč si myslíte, že někteří kluci se začnou takhle chovat?
Jak by to mohlo s Láďou dopadnout, kdyby se z té své nemoci neuzdravil?

Už jste se také někdy někomu posmívaly?

Byli jste už také někdy oškliví a drzí na své rodiče?

Umíte se také za své špatné chování omluvit?

6. Otázka na hodnocení – škála – Zachovali se rodiče správně nebo nesprávně, když dali Láďu do dětského zvěřince - pryč? - Vyzvu děti k hodnocení na pomyslné hodnotící škále. Proč si to myslíš? Udělal bys to také tak? Jak bys to udělal ty, kdybys byl rodičem?

Možné rozšíření

7. Prohlížení obrázků různých papoušků na počítači -- ara, kakadu – sledování barev jejich peří, stavby těla, omalovánky – děti si vybarvují omalovánku papouška podle své fantazie nebo podle skutečnosti - informace z Wikipedie nebo jiné encyklopedie– druhy, věk, potrava, prostředí, stavba těla, buď děti samy zjistí na počítači přímo na klubu nebo jim informace dám já v době, kdy kreslí.

Hodnocení - vlastní reflexe - lekce dne 22. 1. 2013

Z vlastní reflexe autorky lekce:

Plnění cílů lekce:

- Cíl byl splněn beze zbytku, děti byly během četby velice pozorné, zaujaté a vstřícné, spolupracovaly, dobře se bavily, což potvrdily také záznamem do svých čtenářských průkazek.
- Protože jsem se v četbě s dětmi střídala, byl naplněn i 2. cíl. Měla jsem připraveno 11 úryvků pro všechny děti. Přišlo 7 dětí. Při rozdávání papírků s úryvky textu se děti předháněly v tom, kdo dostane papírky dva, aby mohl číst vícekrát. Číst chtěli i slabí a hodně slabí čtenáři. Snažila jsem se úrovni čtenářských dovedností přizpůsobit i množstvím textu. V jednom případě jsem vyzvala lepší čtenářku, aby četla spolu s méně čtenářsky zkušenou spolužačku.
- Text nabízel velké množství výrazů, které děti nemusí znát, vyjasňovaly jsme spolu s dětmi mnohokrát během četby, dětem se vcelku dařilo nacházet vysvětlení daných výrazů a byly opět aktivní i slabší žáci.
- Děti opět pěkně reagovaly na otázky, kdy předvídaly, zaujímaly postoj nebo vyjádřily názor, který mnohé také pěkně obhájily – např. Dominik se na postojové škále postavil na opačný konec než ostatní děti, nenechal se zviklat faktem, že je tam sám. Měl posoudit, zda rodiče udělali správně, když svého chlapce dali odvézt do Dětského zvěřince, aby se tam napravil. Dominik argumentoval tím, že to nebylo správné, protože onen chlapec svým špatným chováním „nakazí ostatní zvířátka = děti – a nebude s nimi k vydržení“. Děti se také zamýšlely nad tím, jak by se zachovaly, kdyby byly rodiči.
- Téma bylo pro děti poutavé, všechny děti mají s touto problematikou bohaté zkušenosti – tedy všechny děti k tomu měly co říci. Uváděly aktivně příhody a příklady z vlastního života i řešení situací, jak to znají z domova.

Po četbě jsme si prohlíželi na počítači snímky papoušků, vybarvovali omalovánku papouška a sdělovali si o papoušcích nové informace. Myslím, že bych příště mohla vyhledáváním informace pověřit staršího žáka, vyhledávat mohou i v encyklopediích, učebnicích - je však třeba, aby lektorka měla připraveno vše předem - do zálohy.

Ledolamka aneb vytahujeme z archivu

Už máme archiv. Archiv metod a postupů. To je sama o sobě výborná zpráva. Pro inspiraci vybíráme jednu z hříček, kterou nám před rokem na Olšance doporučovali Helena s Pepou.

Hříčka:

Kde kdo stojí – hráči chodí po prostoru, lektor v jednu chvíli zavelí, všichni zavřou oči a poté lektor řekne jméno některého z hráčů a všichni musí ukázat směrem, kde si myslí, že hráč stojí, pak se mohou podívat, zda to určili správně.

Košťe v kruhu- Utvoří se kruh se židlemi, nebo bez. Jeden hráč je v kruhu a drží v ruce košťe. Následně zvolá jméno někoho jiného a košťe pouští. Dotyčný, který je vyvolán, musí košťe chytit. Pokud se mu to podaří, musí první akci opakovat a zvolit jiné jméno. Pokud dotyčný košťe nechytí, jde do kruhu a volá další jméno.

Nejen knihami je člověk živ

Červená řepa, jak ji možná neznáte

Jednoduché, výjimečně chutné, levné...

Možná Vám červenou řepu znechutila školní jídelna. Pokud ne, tím lépe. Chuť červené řepy z našeho receptu v ničem naši „dětskou“ řepu nepřipomíná. Zkuste, a třeba budete mile překvapeni: Do osolené vody vlijte pár lžiček octa, nejlépe jablečného, vložte neoloupanou červenou řepu a vařte do změknutí (záleží na velikosti řepy, trvá to obvykle tak hodinu). Po zchladnutí řepu oloupejte, nakrájejte na kolečka a zalijte zálivkou z olivového oleje, citronu, soli a pepře. Toť vše.

Netradičně dobré přidat k řepě i povařenou nať a přelít zálivkou.

Variace s mozarellou

Postupujeme stejně jako v předchozím receptu, jen řepu vaříme do poloměkka. Nakrájíme na kolečka, vložíme do pečící misky a chvíli pečeme spolu se zálivkou. Na posledních pár minut přidáme kolečka mozarely a dopečeme.

Těšíme se na všechny Vaše zkušenosti, i ty kuchyňské.

Příště: Další dopis v lahvi bude spíše teoretický, zaměřený na specifika práce s romskými dětmi.